

Flora en fauna quickscan

Dorpsstraat 33 te Heerjansdam

Rapportnr.
Auteurs
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

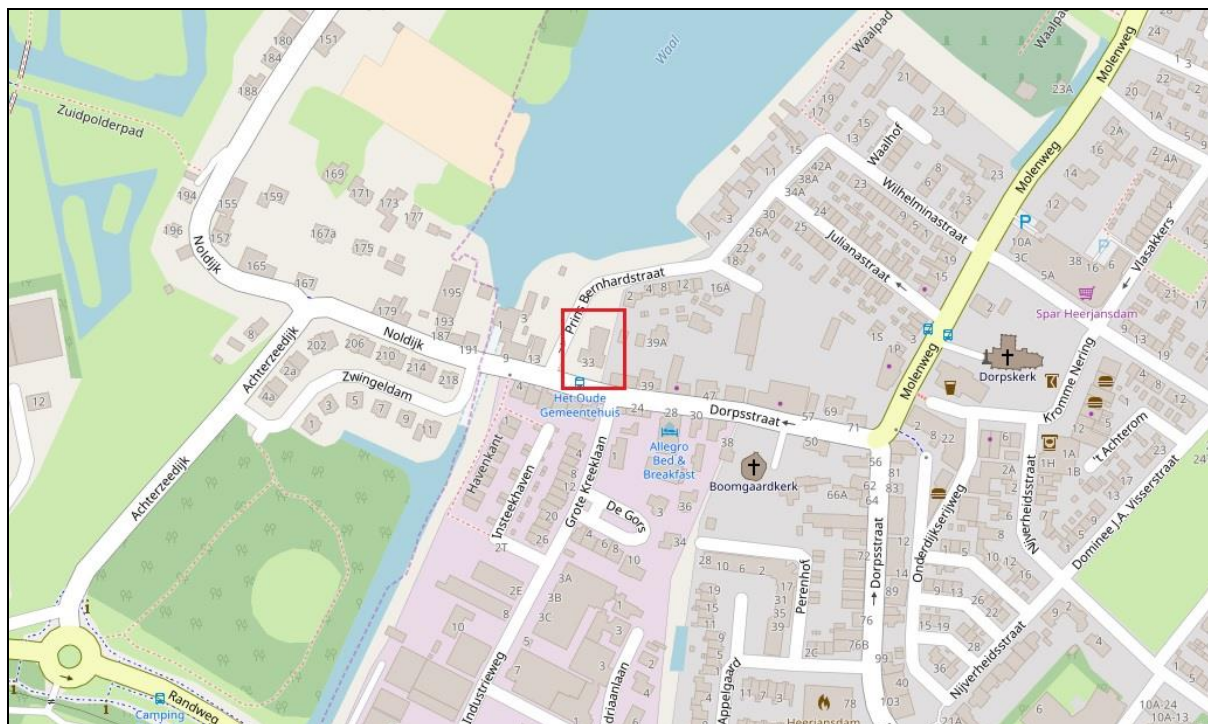
2018-N23
E. van Doorn & S.D. Elzerman
Waelveste B.V.
Dhr. M. Meerendonk
9 oktober 2018



Flora en fauna quickscan Dorpsstraat 33 te Heerjansdam

Aanleiding

Op de plek van het voormalige gemeentehuis in Heerjansdam zijn plannen voor de bouw van een zorghotel (Figuur 1). Het voormalige gemeentehuis wordt intern verbouwd en de aanbouw aan de achterzijde wordt gesloopt. De parkeerplaatsen aan de achterzijde van het voormalige gemeentehuis zullen ook verdwijnen. De ontwikkeling heeft betrekking op kadastraal perceel A4110 aan de Dorpsstraat 33 te Heerjansdam (gemeente Zwijndrecht, Provincie Zuid-Holland). In het kader van deze voorgenomen sloop is een flora en fauna quickscan uitgevoerd.



Figuur 1. De ligging van het plangebied in Heerjansdam is aangegeven met een rood kader.

Een flora en fauna quickscan is uitgevoerd om te bepalen of de sloop van het gebouw en het verwijderen van de omliggende gemeenteperken effecten kunnen hebben op reeds mogelijk aanwezige beschermde functies van planten en/of dieren. De flora en fauna quickscan vormt een verkennend onderzoek dat de kans op aanwezigheid van beschermde soorten in kaart brengt. Daarnaast wordt gekeken naar mogelijk effecten op beschermde natuurgebieden, ecologische verbindingzones en houtopstanden. Hiermee kunnen beschermde soorten of externe effecten worden uitgesloten, maar in sommige gevallen is vervolgonderzoek nodig om hier meer zekerheid over te krijgen. Indien beschermde soorten worden aangetroffen of verwacht worden aanwezig te zijn dan kan dit leiden tot een ontheffingsaanvraag op de Wet natuurbescherming.

Methodiek

De flora en fauna quickscan richt zich op de drie hoofdstukken van de Wet natuurbescherming. In het kader van de soortenbescherming is een veldinventarisatie in combinatie met een bureauonderzoek uitgevoerd. Het (potentiële) voorkomen van een beschermde plant- of diersoort is hierbij zoveel mogelijk in kaart gebracht. Middels een bureauonderzoek zijn actuele verspreidingsgegevens van beschermde soorten verzameld. Dit levert een lijst met beschermde soorten op die in de omgeving voorkomen.

Vervolgens is met een veldinventarisatie, op 20 augustus 2018, in detail het plangebied onderzocht, waarbij gekeken is naar de (mogelijk) aanwezige beschermde soorten en de functie die het gebied

kan vervullen voor deze soorten. Bij het veldbezoek is het plangebied lopend doorkruist. Voor soorten, die ten tijde van het veldbezoek niet actief waren, is op basis van het voorkomen en biotoop een inschatting gemaakt over de geschiktheid van de lokale situatie. De weersomstandigheden (bewolkingsgraad 5/8, 23°C, 2Bft. Noordwest) waren tijdens het veldbezoek voldoende om een gedegen beeld van de situatie te krijgen.

In veel gevallen kan door een quickscan de aanwezigheid worden vastgesteld of uitgesloten. Het kan echter voorkomen dat vervolgonderzoek nodig is om het voorkomen van een beschermde plant of diersoort te kunnen bepalen. Een quickscan kan in principe op elk moment van het jaar worden uitgevoerd en is gericht op alle beschermde soortgroepen. Vervolgonderzoek moet worden afgestemd op de periode van het jaar dat de beschermde soort(groep) actief is. De trefkans op een bepaalde soort is dan het grootst, waardoor het onderzoek effectief kan worden uitgevoerd. De juiste periode is afhankelijk van de te onderzoeken soort(groep)(en).

In het kader van de gebiedsbescherming (Art. 2.1-2.11 uit Wnb) is een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij wordt een analyse gemaakt van de te verwachten externe effecten die optreden als gevolg van de werkzaamheden, de nieuwe inrichting van het terrein en het toekomstige gebruik van het plangebied. De analyse richt zich op effecten op beschermde natuurgebieden van het Europese netwerk Natura 2000 en het NatuurNetwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur). Wanneer wezenlijke effecten te verwachten zijn dan kan dit aanleiding vormen tot vervolgonderzoek, zoals het berekenen van de stikstofdepositie.

De bescherming van bossen, bomenlanen en monumentale bomen buiten de bebouwde kom is geregeld in Art. 4.1-4.7 uit de Wnb. Binnen de quickscan wordt getoetst of het kappen van bomen in het plangebied leidt tot een overtreding van deze regelgeving. Als dat het geval is dan moet een Omgevingsvergunning worden aangevraagd. Voor bomen binnen de bebouwde kom kan een gemeente zelf bepalen of hier voorwaarden aan het kappen verbonden zijn. Mogelijk is in sommige situaties een kapvergunning nodig.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Deze wet heeft per 1 januari 2017 de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. Hieronder is een overzicht gegeven van de Zorgplicht en verbodsbepalingen in de nieuwe wet.

De Wnb verschilt van de oude wetten in de formulering van de Algemene Zorgplicht en de verbodsbepalingen. Daarnaast verschilt de lijst van beschermde soorten dieren en planten van de Flora- en faunawet.

Algemene Zorgplicht (Art. 1.11)

In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht. De Wnb richt zich op de bescherming van soorten en gebieden. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*
 - *dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
 - *indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
 - *voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Verbodsbepalingen (Art. 3.1 t/m 3.10)

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen.

Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom wordt vaak vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart gebracht door een ecologisch adviseur. Hiermee wordt niet alleen de aanwezigheid van een soort binnen de projectlocatie bepaald, maar ook het gebiedsgebruik en daarmee het effect van de activiteiten.

In de Wnb zijn de verbodsbepalingen gekoppeld aan de verschillende beschermde soorten vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en internationale verdragen. De verbodsbepalingen, die in het kader van een flora en fauna quickscan van belang zijn, worden besproken in Artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb:

Artikel	Verbodsbepalingen
3.1	Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels te doden, te vangen en te verstoren. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen, weg te nemen, rapen en onder zicht te hebben. <i>(Soorten genoemd in de Vogelrichtlijn)</i>
3.5	Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren. Het is verboden eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen. Het is verboden de voortplantingsplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen. Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen. <i>(Soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn)</i>
3.10	Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijk te doden, te vangen, de vaste verblijf- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen, of te vernielen. <i>(Aangewezen soorten in de bijlage, onderdeel A & B van de Wet Natuurbescherming)</i>

De Wnb deelt beschermde flora en fauna in drie groepen in:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (Vogelrichtlijn).
- Alle internationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn).
- Alle nationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage A & B van Wnb).
- Bij de laatste twee punten gaat het om de bescherming van verschillende inheemse soorten vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers, sporenplanten en vaatplanten in Nederland.

De drie gedefinieerde groepen hebben hetzelfde beschermingsniveau in de Wnb. Het is noodzakelijk om voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden een ontheffing aan te vragen indien beschermde flora en/of fauna in de projectlocatie aangetroffen of aangetoond is.

Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen veel activiteiten minder problemen geven voor de meeste vogelsoorten. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf

categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen dieren

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de functionele omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Vrijstellingsregeling van de verboden

Voor internationaal en nationaal beschermde soorten geldt in sommige gevallen een algemene vrijstelling voor werkzaamheden. Iedere provincie heeft apart bepaald welke flora en fauna valt onder deze vrijstellingsregeling (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016b).

De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- Bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of berm, of in het kader van natuurbeheer;
- Bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbeheer van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Natura 2000 en NatuurNetwerk Nederland (NNN)

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen worden belangrijke natuurgebieden met elkaar verbonden. Dit netwerk van Europese natuurgebieden is Natura 2000. De wettelijke bescherming van Natura 2000-gebieden in Nederland is verankerd in de Wet Natuurbescherming. Natura 2000-gebieden worden beschermd op basis van het voorkomen van bepaalde soorten flora en fauna en/of waardevolle landschappen. Projecten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling mogen geen negatieve invloed hebben op de doelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Hierbij dient ook de 'externe werking' van een buiten het Natura 2000-gebied gelegen project op het beschermde natuurgebied getoetst te worden.

Het NatuurNetwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur) vormt een uitbreiding op het Natura 2000-netwerk binnen Nederland. Binnen het NNN liggen niet alleen beschermde natuurgebieden, maar ook landbouwgebieden die beheerd worden volgens agrarisch natuurbeheer en grote wateren, zoals de kustzone van de Noordzee en Waddenzee. Door deze gebieden met verbindingzones aan elkaar te koppelen ontstaat een netwerk waar uitwisseling kan plaatsvinden tussen flora en fauna. Op deze manier kan de Nederlandse biodiversiteit worden ondersteund. Het NNN is niet in zijn geheel door een wettelijke kader beschermd, maar door een beleidskader (Ministerie van LNV en VROM en de provincies, 2006). In de Verordening Ruimte (2016a) heeft de provincie Zuid-Holland beschreven op welke wijze invulling gegeven wordt aan de bescherming van de NNN.

Beschermde houtopstanden

Het derde hoofdstuk van de Wet natuurbescherming heeft betrekking op houtopstanden en is een vervanging van de voormalige Boswet. Monumentale bomen en bospercelen worden wettelijk beschermd. Het is niet toegestaan om deze bomen zomaar te kappen. Gemeenten hebben de bevoegdheid om eigen regelgeving op te stellen voor bomen binnen de bebouwde kom. De regels voor de kapvergunning vallen buiten de reikwijdte van dit onderzoek. Deze informatie kan worden opgevraagd bij de betreffende gemeente.

Resultaten

Het plangebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt in binnen de bebouwde kom van Heerjansdam aan de Dorpsstraat 33. Deze straat loopt ten zuiden van het voormalige gemeentehuis. Ten westen en noorden van het plangebied loopt de Prins Bernhardstraat naar beneden langs de Waal. Het plangebied is omsloten door bebouwing aan de oost-, zuid- en westkant. Ten noorden van het plangebied ligt de Waal. Dit is een oude rivierarm van de Noord bij Hendrik-Ido-Ambacht. In de huidige situatie is de Waal bij de Noord afgedamd en verbonden met de Oude Maas via een gemaal ten zuidwesten van Heerjansdam. Het plangebied bestaat uit twee geschakelde gebouwen met omliggende plantsoenen en verharding. Het gemeentehuis is gebouwd in 1959 en heeft bakstenen muren met open stootvoegen en platte daken. Het gebouwdeel aan de Dorpsstraatzijde heeft een grote daklijst rondom en de muren zijn bekleed met donkergrijze betonnen gevelplaten (Figuur 2). Aan de voorkant van het gemeentehuis zijn veel ramen met zonneschermen.



Figuur 2. Aanzicht zuidkant voormalige gemeentehuis en verwilderde plantsoenen vanaf de Dorpsstraat.



Figuur 3. Aanzicht westzijde gemeentehuis.

Het tweede gebouw staat haaks op het deel aan de Dorpsstraat en loopt deels af richting de Waal. De bakstenen muren aan de west- en oostkant van het gebouw hebben open stootvoegen (Figuur 4). De rest van het gebouw is bekleed met licht grijze beplating. Aan de noordkant van het gebouw is een groot parkeerterrein met verharding in de vorm van klinkers (Figuur 5). Plantsoenen bevinden zich ten westen en zuiden van het gemeentehuis en maken een verwilderde indruk.



Figuur 4. Aan de zijde van de Pr. Bernardstraat is een plantsoen aanwezig.



Figuur 5. Noordkant van gemeentehuis met parkeergelegenheid en gemeenteklokken.

Op dit moment is het voormalige gemeentehuis in gebruik als pop-up shop voor vintage kleding en Perzische kleden.

Soortenbescherming

Vogels – jaarrond beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming zijn een aantal vogelsoorten waarvan de vaste nest- en rustplaatsen beschermd zijn. Deze jaarrond beschermde vogels hebben allen bomen of gebouwen nodig om te kunnen nestelen. De Huismus *Passer domesticus* verkiest zijn broedplaats vaak onder dakpannen, evenals de jaarrond beschermde Gierzwaluw *Apus apus*. Ten tijde van het veldbezoek was het broedseizoen van de Huismus net ten einde en waren de Gierzwaluwen reeds onderweg naar hun overwinteringsgebieden in Afrika. In de bebouwde kom van Heerjansdam komen beide soorten algemeen voor (Sovon, 2018).

Het voormalige gemeentehuis heeft platte daken die niet geschikt zijn voor Gierzwaluw of Huismus. Verder zijn openingen voldoende groot waar één van beide zangvogels doorheen past en toegang biedt tot een ruimte waar genesteld kan worden.

Voor de jaarrond beschermde vogels, die broeden in bomen, is het plangebied ongeschikt. Er staat een volbladige Plataan *Platanus hispanica*, een vijftal sierkersen *Prunus spec.* en drie Rode kornoeljes *Cornus sanguinea*. Deze zijn niet geschikt voor een nest van een jaarrond beschermde (roof)vogel. Ze zijn te laag en liggen aan een drukke straat midden in een dorp met nauwelijks dekking van het plantsoen.

Overige vogels

Het veldbezoek is na het broedseizoen uitgevoerd. De aanwezige vogels geven een beeld van de potentiële broeders binnen het plangebied. De volgende algemeen voorkomende soorten zijn waargenomen: Merel *Turdus merula*, Koolmees *Parus major* en Pimpelmees *Cyanistes caeruleus*. De Merel kan in het plantsoen tot broeden komen, maar voor de Koolmees en Pimpelmees ontbreekt nestgelegenheid op het terrein. Beide mezen zijn holenbroeders en de bomen bevatten geen holtes. Buiten de waargenomen soorten kunnen nog enkele andere algemeen voorkomende zangvogels in het plangebied broeden, maar de mogelijkheden zijn beperkt.

Alle broedende vogels zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor de beplanting is het, in dat kader, belangrijk om te bekijken wanneer de beste tijd is om het te verwijderen. Bij voorkeur wordt gewerkt buiten de broedtijd, anders is een controle op nesten vooraf noodzakelijk.

Zoogdieren

Van de strikt beschermde zoogdieren uit de Wet natuurbescherming moet op basis van de verspreiding en het biotoop rekening gehouden worden met vleermuizen. Wat betreft vleermuizen is de bescherming van drie gebiedsfuncties van belang om te analyseren. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vaste vliegroutes. Op basis van het bouwkundige ontwerp kunnen verblijfplaatsen in het gemeentehuis niet uitgesloten worden. Het gebouw is uit de

jaren zestig van de vorige eeuw met een spouwmuur en open stootvoegen waarin vleermuizen kunnen verblijven (Figuur 6). Een open spouwmuur is geschikt voor Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige Dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus* om te fungeren als verblijfplaats (Dietz *et al.*, 2007). Er valt niet uit te sluiten dat vleermuizen gebruik maken van deze open stootvoegen in de muren van het gebouw. Daarnaast biedt een opening achter het houten boeiboord ook verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen (Figuur 7). Een andere mogelijkheid, waar een enkele vleermuis tijdelijk kan verblijven, is achter een zonnescherm. Extra onderzoek naar vleermuizen is nodig om een duidelijk beeld te krijgen van de verblijfplaatsen in het gebouw.



Figuur 6. De open stootvoegen (rode cirkels) in de westelijke gevel van de aanbouw.



Figuur 7. Aan de noordzijde van het gebouw zitten open stootvoegen en houten boeiboord.

Vleermuizen als Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis *Myotis daubentoni*, die in de regio voorkomen (Broekhuizen *et al.*, 2016), kunnen gebruikmaken van holtes en scheuren in bomen en losse stukken bast als verblijfplaats (Dietz *et al.*, 2007). Binnen het plangebied zijn geen bomen aanwezig die geschikte holtes of grote scheuren hebben. De Plataan aan de voorkant van het gemeentehuis heeft wel veel losse bast, maar dit bladdert er snel van af en bovendien heeft de stam een glad oppervlak. Daarnaast belemmert een dicht bladerdek een vrije aanvliegmogelijkheid (Figuur 8). Vleermuizen prefereren uitvliegopeningen vanaf drie meter en hoger (Limpens *et al.*, 1997). Deze boom heeft door het lage bladerdak en de omliggende struiken niet de geschikte hoogte voor vrije aanvliegmogelijkheden.

De invloed van de sloop en verbouwingen van het gebouw op foerageermogelijkheden zijn beperkt. De tuinen rondom het plangebied zullen een grotere functie hebben als foerageergebied. De tuinen liggen verdiept ten opzichte van de huizen aan de Dorpsstraat. Dit geeft veel bescherming tegen weer en wind. Daarnaast vormt het Waaltje met het groen langs de oevers een aantrekkelijk gebied om te jagen op insecten.

Het is mogelijk dat het perceel deel uitmaakt van een vliegroute van en naar foerageergebieden. Lintbebouwing en groene tuinen in een dorp zijn als een lijnvormig element waarlangs vleermuizen zich makkelijk kunnen verplaatsen. De groene tuinen en woningen fungeren als afscherming van felle straatverlichting en bieden foerageermogelijkheden. Veel kleine vleermuissoorten, zoals Gewone dwergvleermuis, zijn afhankelijk van deze groene stroken in dorpen voor hun oriëntatie in de omgeving. Kleine vleermuissoorten zijn in staat om onderbrekingen tot ongeveer 50 meter in deze lintvormige landschapselementen te overbruggen (Limpens *et al.*, 1989). Een onderbreking in deze route kan gevolgen hebben voor de foerageermogelijkheden van verschillende vleermuissoorten. Bij de sloop van het voormalige gemeentehuis ontstaat een open ruimte van ongeveer 20 meter. Vleermuizen zijn in staat om deze onderbreking te overbruggen. Daarnaast zijn voldoende alternatieve groene routes in de omgeving voor vleermuizen om te volgen. Tijdens het veldbezoek viel op dat straatverlichting is vooral naar beneden gericht is (Figuur 2, 5 en 7). Dit maakt het voor vleermuizen, die niet van felle verlichting houden makkelijker om alternatieve vliegroutes te vinden, waarbij ze niet gehinderd worden door het strooilight van straatverlichting. De sloop van het gebouw en het verwijderen van de beplanting heeft geen invloed op essentiële foerageermogelijkheden en vaste vliegroutes.

Tijdens het veldbezoek zijn geen wilde zoogdieren waargenomen. Naast de strikt beschermde zoogdieren van de Habitatrichtlijn kunnen enkele soorten in het plangebied voorkomen die vallen onder 'Nationaal/Overige beschermde soorten' (Art. 3.10 uit Wnb). Het gaat hierbij om soorten als Egel *Erinaceus europaeus* of algemene muizensoorten. Een overwinterings- of nestplaats is mogelijk onder struiken in het plantsoen. Voor de meeste overige zoogdieren is te veel verharding in het plangebied. Er zijn onvoldoende schuil mogelijkheden in de vorm van rommelhoekjes, grondbegroeiing van klimop en hagen die dekking geven voor schuilplekken van kleine marterachtigen. De hiervoor besproken soorten staan vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland. Dit houdt in dat deze soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, maar nog wel de Zorgplicht van toepassing is (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016b).



Figuur 8. Plataan aan de Dorpsstraat.

Vaatplanten

Binnen het plangebied is de hoeveelheid planten beperkt. Het terrein is vooral functioneel ingericht met bestrating en gemeenteperken. De meeste planten rond het gebouw zijn aangeplant. Er staan negen loofbomen van de soorten Plataan, sierkers en Rode kornoelje. De groenvakken zagen er ten tijde van het veldbezoek verwilderd uit. Tussen tegels en traptreden schoten verschillende soorten gras, Smalle weegbree *Plantago lanceolata*, Canadese fijnstraal *Conyza canadensis*, Paardenbloem *Taraxacum officinale* en Varkensgras *Polygonum aviculare* omhoog. Daarnaast werden perkplanten overwoekerd door Haagwinde *Convolvulus sepium*. Deze 'onkruiden' zijn allen veelvoorkomende soorten die niet specifiek beschermd zijn (FLORON, 2018). Op basis van de aangetroffen soorten en het biotoop zijn geen beschermde soorten te verwachten.

Amfibieën, reptielen, vissen en overige soortgroepen

Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen worden het plangebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht. Met het oog op de ligging nabij het Waaltje kan een rondzwervend individu van amfibieën, zoals de Gewone pad *Bufo bufo*, aangetroffen worden. Deze soort verschuilt zich graag in bosjes, overhoekjes en ruigten nabij water (Creemers & van Delft, 2009). Gewone pad is net als de andere algemeen voorkomende amfibieën opgenomen op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland, waarvoor de Zorgplicht van toepassing is. Overigens kan de Rugstreeppad *Epidalea calamita*, die vanwege zijn opportunistische gedrag op bouwterreinen kan verschijnen, worden uitgesloten. Er zijn geen waarnemingen op het eiland IJsselmonde bekend (RAVON, 2018). Bovendien is het biotoop in het plangebied en de wijde omtrek is ongeschikt voor deze Habitatrichtlijn-soort.

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt op ruim 700 meter afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Oude Maas (Figuur 9). Een wezenlijk negatief effect kan gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied en de voorgenomen ontwikkeling redelijkerwijs worden uitgesloten.

De Oude Maas maakt ook onderdeel uit van het NatuurNetwerk Nederland (NNN). Het Waaltje behoort opvallend genoeg niet tot dit natuurnetwerk. De realisatie van de woningen onttrekt geen terrein van het natuurnetwerk of Natura 2000. Bovendien is ook geen direct negatief effect te verwachten, zoals het onderbreken van verbindingzones of een extern effect op het beschermde natuurgebied. De toekomstige inrichting sluit aan bij de omringende woonwijk en het voormalige gebruik als gemeentehuis. Het zorgt niet voor een sterke toename in verstoring door licht, geluid of andere bron. Een wezenlijk negatief effect op beschermde natuurgebieden kan dan ook redelijkerwijs worden uitgesloten.



Figuur 9. Ligging van het plangebied (gele stip) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (oranje arcering). De oranje cirkel heeft een straal van 3 kilometer rondom het plangebied.

Beschermde houtopstanden

Binnen het plangebied staan enkele bomen met een beperkte stamomtrek. Het aantal bomen is beperkt tot negen stuks. Daarmee valt het niet onder de regelgeving van de Wet natuurbescherming. Er is geen Omgevingsvergunning nodig voor de kap van de bomen.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van de verbouwing van het pand aan de Dorpsstraat 33 in Heerjansdam (gemeente Zwijndrecht, provincie Zuid-Holland) is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op de soortenbescherming, gebiedsbescherming en beschermde houtopstanden van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het idee is om van het voormalige gemeentehuis een zorghotel te maken. Hiervoor wordt een deel van het gebouw vervangen door nieuwbouw en een deel aan de binnenzijde verbouwd. Het terrein aan de achterzijde van het gebouw wordt ook anders ingericht.

De flora en fauna quickscan bestond uit een bureauonderzoek en veldbezoek. Hierbij is het voorkomen van beschermde soorten zo nauwkeurig mogelijk ingeschat. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de te verwachten effecten op Natura 2000-gebieden en het NatuurNetwerk Nederland. Voor het kappen van de bomen is beoordeeld of dit valt binnen de bescherming van houtopstanden. Dit heeft geleid tot de volgende bevindingen:

Vogels

Binnen het plangebied zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van jaarrond beschermde vogels en hun nestplaatsen. De selectie aan soorten, die hieronder valt, zijn afhankelijk van bomen of gebouwen om te broeden. Het voormalige gemeentehuis wordt niet geschikt geacht voor Huismus en Gierzwaluw om tot broeden te kunnen komen. Het ontbreekt aan nestgelegenheid zoals onder dakpannen of een besloten binnenruimte van voldoende omvang en toegankelijk van buitenaf. Daarnaast zijn de bomen binnen het plangebied ongeschikt voor nesten van jaarrond beschermde roofvogels en uilen.

In algemene zin moet wel rekening gehouden worden met de aanwezigheid van broedvogels. De bomen en struiken zijn geschikt als nestgelegenheid voor kleine broedvogels. Vanwege de beperkte hoeveelheid groen zal het niet gaan om grote aantallen. Echter, alle inheemse broedvogels in Nederland beschermd zijn gedurende de broedtijd (Art. 3.11 uit Wnb). Daarom wordt aangeraden te werken buiten deze kwetsbare periode. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli, maar is soortspecifiek. Een Houtduif *Columba palumbus* of Turkse tortel *Streptopelia decaocto* kan bijvoorbeeld nog tot in september starten met broeden.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is gekeken naar de drie beschermde gebiedsfuncties van vleermuizen. Het voormalige gemeentehuis wordt geschikt geacht als verblijfplaats voor vleermuizen. Op basis van bouwkenmerken en een visuele inspectie zijn een aantal mogelijke toegangen tot de spouwmuur in de aanbouw geïdentificeerd. Nader onderzoek is nodig om uit te sluiten dat vleermuizen gebruik maken van deze mogelijke verblijfplaatsen. Aangezien de interne verbouwingen ook kunnen leiden tot verstoringen van vleermuizen, die in de buitengevel verblijven, dient het onderzoek op het gehele gebouw gericht te zijn. In de bomen binnen het plangebied zijn geen geschikte verblijfsmogelijkheden voor boom bewonende vleermuissoorten.

Naast de strikt beschermde soorten moet (in beperkte mate) rekening gehouden worden met mogelijke aanwezigheid van kleine zoogdieren in het plantsoen. De aanwezigheid van Egel is bijvoorbeeld niet uit te sluiten, omdat de groenvakken geschikt zijn om te foerageren en als schuilplaats. Het gaat hierbij om soorten die nationaal beschermd zijn op basis van Art. 3.10 uit de Wnb, maar vermeld staan op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland. Dit houdt in dat deze soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, maar nog wel de Zorgplicht van toepassing is (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016b).

Vaatplanten

De beplanting in het plangebied bestaat grotendeels uit aangeplante soorten. Op basis van deze inrichting en het biotoop kunnen beschermde soorten redelijkerwijs worden uitgesloten.

Overige soortgroepen

Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen worden het plangebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht. Het enige aandachtspunt voor de kans op het voorkomen van rondzwervende amfibieën vanuit het nabijgelegen Waaltje. Bij de werkzaamheden moet vanuit de Zorgplicht hiermee rekening gehouden worden.

Gebiedsbescherming

Op basis van de afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied (Oude Maas) en de geplande ruimtelijke ontwikkeling vallen geen wezenlijke negatieve effecten te verwachten.

Beschermde houtopstanden

De bomen in het plangebied vallen vanwege hun beperkte stamomtrek en kleine aantal niet onder de voorwaarden van de Wnb.

Conclusie

Voor de sloop en verbouwing van het voormalige gemeentehuis dient vervolgonderzoek uitgevoerd te worden naar beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen. Het gebouw is hiervoor geschikt en zowel de sloop als de interne verbouwing kunnen leiden tot conflicten met de Wet natuurbescherming. Het onderzoek moet conform de richtlijnen uit het landelijke Vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad NGB & Zoogdiervereniging, 2017) uitgevoerd worden. Dit houdt in dat tenminste twee veldbezoeken in het voorjaar (15 mei-15 juli) en twee veldbezoeken in het najaar (15 augustus-1 oktober) uitgevoerd moeten worden.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen worden gedaan om invulling te geven aan de Zorgplicht (Art. 1.11 Wnb):

- *Houdt bij het verwijderen van de beplanting rekening met het broedseizoen*
Het kappen van bomen en verwijderen van struiken wordt bij voorkeur buiten het broedseizoen uitgevoerd. Anders moet vooraf vastgesteld worden dat hier geen vogelnesten aanwezig zijn. Alle broedende inheemse vogelsoorten en hun nesten zijn immers beschermd. Het broedseizoen duurt globaal vanaf half maart tot en met half juli, maar is soort specifiek. De bescherming heeft betrekking op de broedactiviteit en is niet gebonden aan een bepaalde periode van het jaar.
- *Let bij het verwijderen van de struiken op verscholen zoogdieren*
Naast broedvogels kunnen onder de struiken kleine zoogdieren als Egel zich verschuilen. Geef de aanwezige dieren de mogelijkheid om te vluchten of verplaats de dieren zorgvuldig naar een geschikte plaats elders in de omgeving, zoals de begraafplaats aan de Molenweg.
- *Natuurinclusief bouwen*
De werkzaamheden bieden de mogelijkheid om niet alleen het bestaande gebouw een nieuwe functie te geven, maar ook om meerwaarde te creëren voor de biodiversiteit (Vink, Vollaard & de Zwarte, 2017). De nieuwbouw en verbouwing van een deel van het pand bieden de kans om vleermuiskasten te integreren. Mogelijk biedt de nieuwbouw ook mogelijkheden voor andere gebouwbewonende soorten, zoals Huismus, Gierzwaluw en Spreeuw *Sturnus vulgaris*. De aanwezigheid van planten en dieren in de woonomgeving vergroten het woongenot. Door in de ontwerpfase al te kijken naar mogelijkheden voor het creëren van nest- en verblijfplaatsen maakt het eenvoudiger om dergelijke voorzieningen te integreren. Op deze wijze wordt een positieve bijdrage geleverd aan de biodiversiteit in de gemeente.

Literatuur

BIJ12a. 2017. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus**. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur in Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red). 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Dietz, C., Von Helversen, O. & D. Nill. 2007. *Vleermuizen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika* (vertaald door P.H.C. Lina). De Fontein/Tirion Uitgevers B.V., Utrecht (*Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas*. Franckh-Kosmos Verlags GmbH & Co. KG, Stuttgart).

FLORON. 2018. *NDFF Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 29 augustus 2018. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Limpens, H., Helmer, W. van Winden, A. & K. Mostert. 1989. Vleermuizen (Chiroptera) en Lintvormige Landschapselementen. *Lutra*. 32(1): pp. 1-17.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Ministerie van LNV en VROM en de provincies. 2006. *Spelregels EHS*. Ministerie van LNV, Den Haag.

Provinciale Staten van Zuid-Holland. 2016a. *Verordening Ruimte 2014 – Actualisering 2016*. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.

Provinciale Staten Zuid-Holland. 2016b. *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 November 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*. Provinciaal Blad Nr. 6788, 20 december 2016. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.

RAVON. 2018. Rugstreeppad *Epidalea calamita*. In: *NDFF Verspreidingsatlas amfibieën*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/A232>, geraadpleegd op 29 augustus 2018. RAVON, Nijmegen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sovon. 2018. *Voorlopige verspreidingskaart broedseizoen*. Verkregen via <http://www.vogelatlas.nl/atlas/soorten/deel/B>, geraadpleegd op 4 september 2018. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vink, J., Vollaard, J. & N. de Zwarte. 2017. *Stadsnatuur maken/Making Urban Nature*. Nai010 uitgevers, Rotterdam.

Flora en fauna quickscan Dorpsstraat 33 te Heerjansdam

Status uitgave	Definitief
Rapport nr.	2018-N23
Auteurs	Ing. Evelien van Doorn (Nature4All) & Sander D. Elzerman, MSc (Elzerman Ecologisch Advies)
Datum uitgave	9 oktober 2018
Foto's	Evelien van Doorn
Kaartmateriaal	OpenStreetMap-auteurs 2018 (CC BY-SA), Synbiosys Alterra/Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Projectnr.	2018058
Opdrachtgever	Waelveste B.V.
Contactpersoon	Dhr. Michel Meerendonk

© Elzerman Ecologisch Advies
Leeuwerik 20
3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.